

TALİH UYAR

(Yaşar Ünv. Huk. Fak. Öğr. Görv.)

Atatürk Cad. 152/5 Körfez İşhanı Pasaport-İzmir

Telefon: (0) (232) 441 80 48

Faks: (0) (232) 441 80 49

E-mail: t.uyar@talihuyar.com

“MUVAZAA (TBK.m. 19) NEDENİNE DAYALI TASARRUFUN İPTALİ DAVALARI” İLE “İİK.m. 277 vd. DAYALI TASARRUFUN İPTALİ DAVALARI”NIN KARŞILIKLI ÖZELLİKLERİ VE SONUÇLARI HAKKINDA ‘BİLGİ NOTU’

Alacaklılarına olan borçlarını ödememek için sahip olduğu taşınır/taşınmazlarını başkalarına devrederek mal varlığından çıkaran borçluların bu tasarruflarından zarar gören (alacaklarını tahsil edemeyen) alacaklıların izlemesi gereken –ilk anda akla gelen- yol; ‘borçluları’ ile ‘borçluların mallarını ondan devralmış olan üçüncü kişiler’ hakkında “tasarrufun iptali davası” açmaktır.

Alacaklılar bu durumda da iki seçeneğe sahiptirler: Ya ‘İİK.m. 277-284 hükümlerine göre’ bir “tasarrufun iptali davası” veya ‘TBK.m. 19’a göre’ “muvazaa nedenine dayalı tasarrufun iptali davası” açabilirler.

Yüksek mahkeme (Yargıtay 17. Hukuk Dairesi) son beş yıl içinde (yani; 2016-2017-2018-2019 ve 2020 yıllarında) ‘oybirliğiyle’ vermiş olduğu kararlarında¹, ‘İİK.m. 277 vd.

¹ Bknz: 17. HD. 14.10.2020 T. E: 2019/937, K: 5567; 07.10.2020 T. E: 2019/617, K: 5184; 29.06.2020 T. E: 2019/2086, K: 4056; 19.02.2020 T. E: 2018/3916, K: 1693; 25.12.2019 T. E: 2018/3373, K: 12468; 25.11.2019 T. E: 2017/4106, K: 11047; 18.06.2019 T. E: 2016/13513, K: 7716; 13.05.2019 T. E: 2016/19287, K: 5985; 06.05.2019 T. E: 2016/19737, K: 5557; 19.03.2019 T. E: 2018/3020, K: 3190; 15.04.2019 T. E: 2016/18256, K: 4779; 08.04.2019 T. E: 2016/14242, K: 4305; 02.04.2019 T. E: 2016/14064, K: 3930; 20.03.2019 T. E: 2016/13902, K: 3255; 20.03.2019 T. E: 2016/11579, K: 3318; 06.03.2019 T. E: 2016/11290, K: 2566; 25.02.2019 T. E: 2016/10467, K: 1972; 23.01.2019 T. E: 2016/7351, K: 557; 22.01.2019 T. E: 2018/4903, K: 477; 24.12.2018 T. E: 2016/7645, K: 12628; 27.11.2018 T. E: 2015/14667, K: 11317; 16.10.2018 T. E: 5102, K: 9156; 17.07.2018 T. E: 2016/772, K: 7256; 03.07.2018 T. E: 2017/2357, K: 6670; 03.07.2018 T. E: 2016/1995, K: 6658; 22.05.2018 T. E: 2015/19449, K: 5336; 22.05.2018 T. E: 2015/19401, K: 5330; 18.04.2018 T. E: 2015/17759, K: 4283; 29.11.2017 T. E: 2015/11770, K: 11056; 01.11.2017 T. E: 2015/6556, K: 9960; 18.10.2017 T. E: 2015/7454, K: 9292; 11.10.2017 T. E: 2015/4818, K: 8842; 26.09.2017 T. E: 2015/7033, K: 8145; 20.06.2017 T. E: 2016/11791, K: 7010; 20.06.2017 T. E: 2016/6509, K: 7003; 09.05.2017 T. E: 2014/22237, K: 5234; 17.04.2017 T. E: 2015/3673, K: 4077; 27.09.2016 T. E: 2015/10184, K: 8285; 27.09.2016 T. E: 2015/5547, K: 8283; 27.09.2016 T. E: 2015/12977, K: 8287; 24.05.2016 T. E: 2682, K: 6341; 17.05.2016

göre açılan tasarrufun iptali davaları' ile 'TBK.m. 19'a dayalı tasarrufun iptali davaları' nın özellikleri ile sonuçları hakkında şu tespitlerde bulunmuştur:

A-‘Muvazaa (TBK.m. 19) nedenine dayalı’ tasarrufun iptali davalarının özellikleri ve sonuçları:

Davacı-alacaklının ‘borçlu’ ve onunla işlemde bulunmuş olan (borçlu tarafından kendisine tasarrufta bulunmuş olan) ‘üçüncü kişi’ (ve bu kişiden dava konusu taşınır/taşınmazı devralmış olan diğer “tüm” ‘dördüncü’, ‘beşinci’ vs. kişiler) aleyhine “tasarrufun iptali davası” açılabilmesi (ve bu davanın davacı-alacaklı lehine sonuçlanabilmesi) için;

a) Davacı-alacaklının, bu davayı açmakta ‘hukuki yararı’ bulunduğunun kabul edilebilmesi (yani; davacı-alacaklının, borçlunun bu muvazaalı “danışıklı” (tasarrufundan) zarar gördüğünün kabul edilebilmesi) için ;

aa- Alacaklının ‘borçlu’da (gerçek) bir alacağının bulunması ve

bb- Borçlu tarafından, bu alacağın tahsilini önlemek için, muvazaalı (danışıklı) bir tasarruf (işlem) yapılmış olmalıdır.²

b) TBK. m. 19’a dayalı tasarrufun iptali davası ile, ‘borçlunun yaptığı tasarruf işlemlerinin hiç yapılmamış olduğunun tesbiti’ amaçlanır.³

c) “Muvazaa” sebebine dayalı tasarrufun iptali davalarında; davacı-alacaklının, davalı-borçlu hakkında ‘icra takibi’ne geçmesi ve mahkemeye ‘aciz belgesi’ sunmasına gerek yoktur.⁴

ç) TBK. m. 19’a dayalı tasarrufun iptali davalarında iddianın kanıtlanması halinde – iddianın, taşınmazın aynına ilişkin olmayıp, alacağın tahsiline yönelik olması nedeniyle – İİK. m. 283/I ve II kıyasen uygulanarak ‘iptal ve tescile gerek olmaksızın davacının dava konusu

---

T. E: 2014/14573, K: 6009; 08.03.2016 T. E: 2014/12952, K: 2876; 09.02.2016 T. E: 2014/19032, K: 1346; 23.02.2016 T. E: 2014/11349, K: 2104; 02.02.2016 T. E: 2014/6331, K: 1184 vb.(www.e-uyar.com)

² Bknz: 17. HD. 14.10.2020 T. 937/55667; 07.10.2020 T. 617/5184; 29.06.2020 T. 2086/4056; 19.02.2020 T. 3916/1693; 25.12.2019 T. 3373/12468; 25.11.2019 T. 4106/11047; 18.06.2019 T. 13513/7716; 13.05.2019 T. 19287/5985; 06.05.2019 T. 19737/5557; 15.04.2019 T. 18256/4779; 08.04.2019 T. 14242/4305 vb. (www.e-uyar.com)

³ Bknz: 17. HD. 14.10.2020 T. 937/5567; 25.12.2019 T. 3373/12468; 25.11.2019 T. 4106/11047; 19.03.2019 T. 3020/3190; 22.01.2019 T. 4902/477; 16.10.2018 T. 5102/9156; 03.07.2018 T. 2357/6670; 20.06.2017 T. 6509/7003; 17.04.2017 T. 3673/4077; 17.05.2016 T. 14573/6009; 08.03.2016 T. 12952/2876; 09.02.2016 T. 13032/1346 vb. (www.e-uyar.com)

⁴ Bknz: 17. HD. 14.10.2020 T. 937/5567; 25.12.2019 T. 3373/12468; 25.11.2019 T. 4106/11047; 13.05.2019 T. 19287/5985; 02.04.2019 T. 14064/3930; 20.03.2019 T. 13902/3255; 16.10.2018 T. 5102/9156; 03.07.2018 T. 2357/6670; 22.05.2018 T. 19401/5330; 26.09.2017 T. 7033/8145; 07.05.2016 T. 14573/6009; 08.06.2016 T. 12952/2876; 23.02.2016 T. 11349/2104 vb. (www.e-uyar.com)

taşınmazın (ve taşınırın) haciz ve satışını isteyebilmesi yönünde hüküm kurulması gerekecektir.⁵

Yüksek mahkeme, biraz sonra belirteceğimiz gibi; *‘muvazaa nedenine dayalı tasarrufun iptali davalarının bedele dönüşmeyeceği’* (İİK. m. 283/II) görüşünde olduğundan, az önce atıf yapılan kararlarında kendisinin **İİK. m. 283/I** yanında **İİK. m. 283/II**’ye de atıfta bulunmuş olması⁶ hatalıdır. Çünkü **İİK. m. 283/II**’de *‘tasarrufun iptali davasının bedele dönüşmesi’* [yani; dava konusu malın üçüncü kişinin (veya dördüncü kişinin, beşinci kişinin vs.) elinden çıkması ve bunu alan kişinin iyiniyetli olması ve davacının talebini bedele dönüştürerek, malı elinden çıkaran üçüncü kişinin (veya; dördüncü, beşinci kişinin) tazminata mahkum edilmesini istemesi] konusu⁷ düzenlenmiş olup, yukarıdaki kararlarda İİK. m. 283/II’ye yapılan atıf hatalı olup, sadece İİK. m. 283/I’e atıf yapılmış olması gerekirdi...

d) *“Muvazaa nedenine dayalı tasarrufun iptali davaları”* bedele dönüşmez yani bu davalarda İİK. m. 283/II uygulanmaz (üçüncü kişi ‘tazminat’ ile sorumlu tutulamaz)⁸

Dava konusu taşınırın/taşınmazın birkaç defa el değiştirmiş olması(yani;dava konusu taşınır/taşınmazı ‘borçlu’dan almış olan ‘üçüncü kişi’nin veya ondan aynı taşınır/taşınmazı almış olan ‘dördüncü’, ‘beşinci’ vs. kişilerin, aldıklarını başkalarına devretmiş olmaları) halinde, bütün bu kişilerin açılan tasarrufun iptali davalarında ‘davalı’ olarak gösterilmesi (davaya dahil edilmesi) ve bu kişilerin hepsinin ‘kötüniyetli’ olduklarının yani yapılan tüm satışların ‘muvazaalı’ olduğunun davacı tarafından ispat edilmesi gerekir. Aksi takdirde, açılmış olan tasarrufun iptali davasının ‘reddine’ karar verilmesi icap edecektir...⁹

Biz, yüksek mahkemenin bu konudaki görüşlerine yani *“TBK.m. 19’a dayalı ‘muvazaa sebebiyle tasarrufun iptali davaları’nda, İİK..m. 283/II hükmünün uygulanmayacağı”, ‘bu davaların bedele dönüşmeyeceği’ ve ‘devir zinciri (silsilesi) içindeki tüm kişilerin davada “davalı” olarak yer alması ve hepsinin kötüniyetinin davacı tarafından kanıtlanmaması*

⁵ Bknz: 17. HD. 14.10.2020 T. 937/5567; 07.10.2020 T. 617/5184; 25.11.2019 T. 4106/11047; 18.06.2019 T. 13513/7716; 02.04.2019 T. 14064/3930; 20.03.2019 T. 13902/3255; 24.12.2018 T. 7645/12628; 27.11.2018 T. 14667/11317; 11.10.2017 T. 4818/8842; 26.09.2017 T. 7033/8145; 17.04.2017 T. 3673/4077; 17.05.2016 T.14573/6009; 08.03.2016 T. 12952/2876 vb. (www.e-uyar.com)

⁶ Bknz: 17. HD. 14.10.2020 T. 937/5567; 07.10.2020 T. 617/5184; 29.06.2020 T. 2086/4056; 19.02.2020 T. 3916/1693; 25.12.2019 T. 3373/12468; 25.11.2019 T. 4106/11047; 18.06.2019 T. 13513/7716; 13.05.2019 T. 19287/5985; 06.05.2019 T. 19737/5557; 15.04.2019 T. 18256/4779; 08.04.2019 T. 14242/4305; 02.04.2019 T. 14064/3930; 20.03.2019 T. 13902/3255; 20.03.2019 T. 11579/3318; 19.03.2019 T. 3020/3190; 06.03.2019 T. 11290/2566; 25.02.2019 T. 10467/1972; 23.01.2019 T.7351/557; 22.01.2019 T. 4903/477; 24.12.2018 T. 7645/12628; 27.11.2018 T. 14667/11317; 16.10.2018 T. 5102/9156; 17.07.2018 T. 772/7256; 03.07.2018 T. 2357/6670; 22.05.2018 T. 19449/5336; 22.05.2018 T. 19401/5330; 18.04.2018 T. 17759/4283; 29.11.2017 T. 11770/11056 vb. (www.e-uyar.com)

⁷ Ayrıntılı bilgi için Bknz.: UYAR, T./ UYAR, A./ UYAR, C. Tasarrufun İptali Davaları, 6. Baskı, 2019, s:957 vd.

⁸ Bknz: 17. HD. 25.12.2019 T. 3373/12468; 13.05.2019 T. 19287/5985; 06.05.2019 T. 19737/5557; 15.04.2019 T. 18256/4779; 02.04.2019 T. 14064/3930; 03.07.2018 T. 1995/6658 vb. (www.e-uyar.com)

⁹ Bknz: 17. HD. 29.06.2020 T. 2086/4056; 02.04.2019 T. 14064/3930; 19.03.2019 T. 3020/3190; 17.07.2018 T. 772/7256; 03.07.2018 T. 1995/6658; 20.06.2017 T. 11791/7010; 20.06.2017 T. 6509/7003 vb. (www.e-uyar.com)

halinde, davanın reddedileceği görüşüne –yasada bu konuda açık bir düzenleme bulunmadığından- katılamıyoruz...

e) Davacı- alacaklıya İİK. m. 277 vd. göre tanınmış olan ‘*tasarrufun iptali davası*’ açma hakkı, alacaklının genel hükümlere (TBK. m. 19) göre ‘*muvazaa nedenine dayalı*’ tasarrufun iptali davası açmasına engel teşkil etmez.¹⁰

f) TBK.m. 19’a dayalı ‘tasarrufun iptali davaları’nda da –İİK.m. 277 vd. dayalı ‘tasarrufun iptali davaları’nda olduğu gibi- ; muvazaa olgusunun tesbiti için; iptali istenilen tasarrufun (işlemin), ‘*borcun doğumundan sonra yapılmış olması*’ gerekir.¹¹

g) Mahkemece, yargılama usulleri farkı olan bir davayı hem ‘*tasarrufun iptali*’ (İİK.m.277 vd.) ve hem de ‘*muvazaa*’ (TBK. m. 19) nedenine dayanılarak sonuçlandıramaz (hüküm verilemez).¹²

h) HMK. m.33 uyarınca hakim, Türk hukukunu kendiliğinden uygulamak zorunda olup, bir davada olayları belirtmek ve açıklamak taraflara, hukuki nitelendirme ise hakime ait olduğundan, olayın dava dilekçesindeki ileri sürülüş şekline ve tarafların yargılama sırasındaki sözlü ve yazılı açıklamalarına göre, açılmış olan davayı hakim, ‘TBK. m.19’a göre “*muvazaa nedenine dayalı tasarrufun iptali davası*” olarak nitelendirebilir.¹³

ı) TBK. m. 19’a dayalı tasarrufun iptali davasında İİK. m. 284 hükmü uygulanmaz. Çünkü bu davalar her zaman açılabilir... “*Beş yıllık ha düşürücü süre*”ye tâbi değildirler.^{14 15}

B – ‘İİK. m. 277 vd. dayalı’ tasarrufun iptali davalarının özellikleri ve sonuçları:

a) İİK. m. 277 vd. göre açılmış olan tasarrufun iptali davasının dinlenebilmesi için;

aa- Davacının, borçludaki alacağının ‘*gerçek bir alacak*’ olması,

bb- Borçlu hakkındaki takibinin *kesinleşmiş* olması,

cc- İptali istenen tasarrufun, takip konusu *borç doğduktan sonra* yapılmış olması,

¹⁰ Bknz: 17. HD. 07.10.2020 T. 617/5184; 29.06.2020 T. 2086/4056; 18.06.2019 T. 13513/7716; 13.05.2019 T. 19287/5985; 15.04.2019 T. 18256/4779; 08.04.2019 T. 14242/4305; 20.03.2019 T. 13902/3255; 22.01.2019 T. 4903/477; 24.12.2018 T. 7645/12628; 27.11.2018 T. 14667/11317; 17.07.2018 T. 772/7256; 29.11.2017 T. 11770/11056; 26.09.2017 T. 7033/8145; 20.06.2017 T. 11791/7010; 20.06.2017 T. 6509/7003; 17.05.2016 T. 14573/6009 vb. (www.e-uyar.com)

¹¹ Bknz: 17. HD. 03.07.2018 T. 2357/6670 vb. (www.e-uyar.com)

¹² Bknz: 17. HD. 14.10.2020 T. 937/5567 vb. (www.e-uyar.com)

¹³ Bknz: 17. HD. 06.05.2019 T. 19737/5557; 02.04.2019 T. 14064/3930; 15.04.2019 T. 18256/4779; 19.03.2019 T. 3020/3190; 06.03.2019 T. 11290/2566; 25.02.2019 T. 10467/1972; 22.01.2019 T. 4903/477; 24.12.2018 T. 7645/12628; 16.10.2018 T. 5102/9156; 22.05.2018 T. 19449/5336; 18.04.2018 T. 17759/4283; 29.11.2017 T. 11770/11056; 11.10.2017 T. 4818/8842; 20.06.2017 T. 11791/7010; 20.06.2017 T. 6509/7003; 24.05.2016 T. 2682/6341; 17.05.2016 T. 14573/6009; 08.03.2016 T. 12952/2876 vb. (www.e-uyar.com)

¹⁴ Bknz: 17. HD. 18.10.2019 T. 449/9055; 01.04.2019 T. 6592/3886; HGK. 17.01.2019 T. 17-2051/19; 17. HD. 17.12.2018 T. 19086/12264; 13.11.2018 T. 10996/10498 vb. (www.e-uyar.com)

¹⁵ Ayrıntılı bilgi için bknz: UYAR,T./UYAR,A./UYAR,C. a.g.e., s:409 vd.

çç- Borçlu hakkında alınmış ‘kesin’ ya da ‘geçici aciz belgesi’nin (İİK. m. 277) bulunması gerekir.¹⁶

b) İİK. m. 277 vd.’na dayalı tasarrufun iptali davaları; borçlu tarafından ‘geçerli’ olarak yapılmış bazı tasarrufların –davacı alacaklı bakımından ‘icra hukukunun iptaline imkan tanıdığı’, tasarrufların- ‘hükümsüz sayılması için’ açılır.¹⁷

c) İİK. m. 277 vd. göre açılmış olan tasarrufun iptali davalarında, İİK. ’nun 278, 279 ve 280. maddelerinde yazılı iptal koşullarının bulunup bulunmadığı araştırılır.¹⁸

ç) İİK. m.277 vd.’na dayalı tasarrufun iptali davası ‘beş yıllık hak düşürücü süre’ içinde (İİK. m. 284) açılabilir.^{19 20}

NOT:

Borçluların ‘alacaklılarına olan borçlarını ödememek, onlara zarar vermek kasdıyla’ sahip oldukları taşınır ve taşınmazları başkalarına devretmeleri (deyim yerindeyse) malvarlığını boşaltmaları karşısında, alacaklıların izlemesi gereken ‘tek yol’ –yukarıda kısaca açıkladığımız- “tasarrufun iptali davası” açmak değildir...

Borçluların bu davranışları karşısında **kanımızca** alacaklılar pekala ‘borçluların taşınır/taşınmazlarını devralmış olan kişilere –ve ‘borçlu’ya- karşı, TBK.m. 19’a göre “muvazaa davası” açabilirler (açabilmelidirler). Açtıkları bu davada ‘borçlu ile bu kişi (üçüncü kişi) arasındaki işlemin muvazaa nedeniyle hükümsüz olduğunun tespitiyle dava konusu taşınırın/taşınmazın tekrar borçlu adına tescil edilmesini’ isteyebilirler (isteyebilmelidirler)²¹ 16.12.2020

Av. Talih UYAR

¹⁶ Bknz: 17. HD. 14.10.2020 T. 937/5567; 07.10.2020 T. 617/5184; 01.11.2011 T. 6556/9960; 18.10.2017 T. 7454/9292; 22.12.2015 T. 6298/14743 vb. (www.e-uyar.com)

¹⁷ Bknz: 17. HD. 14.10.2020 T. 3916/1693; 25.12.2019 T. 3373/12468; 25.11.2019 T. 4106/11047; 18.06.2019 T. 13513/7716; 13.05.2019 T. 19287/5985; 06.05.2019 T. 19737/5557; 02.04.2019 T. 14064/3930; 24.12.2018 T. 7645/12628; 16.10.2018 T. 5102/9156; 17.07.2018 T. 772/7256; 29.11.2017 T. 11770/11056; 11.10.2017 T. 4818/8842; 26.09.2017 T. 7033/8145; 09.05.2017 T. 22237/5234; 17.04.2017 T. 3673/4077 (www.e-uyar.com)

¹⁸ 17. HD. 14.10.2020 T. 937/5567; 07.10.2020 T. 617/5184; 23.01.2019 T. 7351/557; 01.11.2017 T. 6556/9960; 18.10.2017 T. 7454/9292; 09.05.2017 T. 22237/5234 vb. (www.e-uyar.com)

¹⁹ Bknz: 17. HD. 16.12.2019 T. 5102/11972; 19.11.2019 T. 4557/10794; 24.10.2019 T. 17484/10009; 08.10.2019 T. 449/9055; 02.05.2019 T. 17384/5470; 02.04.2019 T. 14064/3930 vb. (www.e-uyar.com)

²⁰ Ayrıntılı bilgi için bknz: UYAR,T./UYAR,A./UYAR,C. a.g.e., s:402 vd.

²¹ Ayrıntılı bilgi için bknz: UYAR,T./UYAR,C. Borçlunun, Borçlanma Tarihinden Önce Yapmış Olduğu Mal Kaçırma Amacına Yönelik Tasarrufları Hakkında, Alacaklıları Tarafından “Genel Muvazaa Davası” (TBK.m. 19) Açılabilir mi? (İBD. 2020/4, Temmuz-Ağustos/2020, s:43-61)